

Ontwerpbesluit Biesbosch

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 4, eerste en tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103);

Gelet op de artikelen 10a en 15 van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Biesbosch**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*
 - H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri* p.p. en *Bidention* p.p.
 - H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
 - H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
 - H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1095 Zeeprik
 - H1099 Rivierprik
 - H1102 Elft
 - H1103 Fint
 - H1106 Zalm
 - H1134 Bittervoorn

H1145	Grote modderkruiper
H1149	Kleine modderkruiper
H1163	Rivierdonderpad
H1318	Meervleermuis
H1337	Bever
H1340	*Noordse woelmuis
H1387	Tonghaarmuts

Artikel 2

Het besluit tot aanwijzing van het gebied Biesbosch als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PbEG L 103) van 11 oktober 1996 (DN. 965400; Stcrt. 1996, nr. 202) wordt als volgt gewijzigd:

- het aangewezen gebied wordt op de in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit beschreven wijze gewijzigd;
- de Nota van toelichting wordt ingetrokken en vervangen door de Nota van toelichting, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van dit besluit;
- de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A021	Roerdomp
A027	Grote zilverreiger
A034	Lepelaar
A037	Kleine zwaan
A045	Brandgans
A068	Nonnetje
A075	Zeearend
A081	Bruine kiekendief
A094	Visarend
A119	Porseleinhoen
A229	Ijsvogel
A272	Blauwborst

- de in de aanhef bedoelde speciale beschermingszone geldt als te zijn aangewezen voor de volgende trekkende vogelsoorten, welke worden beschermd op grond van artikel 4, tweede lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

A005	Fuut
A017	Aalscholver
A041	Kolgans
A043	Grauwe gans
A050	Smient
A051	Krakeend
A052	Wintertaling
A053	Wilde eend
A054	Pijlstaart
A056	Slobeend
A059	Tafeleend
A061	Kuifeend
A070	Grote zaagbek
A125	Meerkoet
A156	Grutto

A292 Snor
A295 Rietzanger

- e. de kaart voor zover van toepassing op het in de aanhef genoemde besluit wordt ingetrokken.

Artikel 3

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in de artikelen 1 en 2 genoemde speciale beschermingszones vormen samen het Natura 2000-gebied **Biesbosch**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 4

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
w.g. G. Verburg

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minInv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

**Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Biesbosch waarin opgenomen:
Nota van toelichting bij de aanwijzing van Biesbosch als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn, alsmede Nota van toelichting bij de wijziging van het besluit DN. 965400 tot aanwijzing van Biesbosch als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand en hierna te noemen de Vogelrichtlijn**

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Biesbosch aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Tevens wordt met dit besluit het besluit tot de aanwijzing van Biesbosch als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn, inclusief de daarbij behorende Nota van toelichting, gewijzigd. Aan het gebied worden, als Natura 2000-gebied Biesbosch, instandhoudingsdoelstellingen toegekend.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en soorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

Artikel 2 van het besluit regelt de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het eerder genomen besluit tot aanwijzing van het gebied onder de Vogelrichtlijn. Zo wordt de Nota van toelichting, behorende bij het bestaande Vogelrichtlijnbesluit, geheel ingetrokken. Daarnaast worden de vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied van belang is en waarvoor het wordt geacht te zijn aangewezen.

In artikel 3 van het besluit wordt bepaald dat er voor het gebied een bepaalde instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. De term Natura 2000-gebied wordt gereserveerd voor het totaal van de aangewezen gebieden inclusief de daaraan toegekende instandhoudingsdoelstellingen. Deze doelstellingen hebben betrekking op de in artikel 2 opgesomde vogelsoorten. De vogels waarvoor instandhoudingsdoelstellingen worden vastgesteld, zijn geselecteerd aan de hand van de criteria die destijds zijn gebruikt bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden in 2000. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 4 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting worden de aanwijzingen op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld of die zijn doorgevoerd nadat het gebied als Vogelrichtlijngebied is aangewezen. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en (vogel)soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in

welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen “behoud”, “uitbreiding” of “verbetering” gebruikt. Voor een habitattype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitattype altijd in de vorm van “behoud” of “uitbreiding” van oppervlakte en van “behoud” of “verbetering” van kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied bepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van “behoud” of “uitbreiding” van omvang leefgebied en van “behoud” of “verbetering” van kwaliteit van leefgebied.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting twee bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de kwalificatie als speciale beschermingszone in de zin van de Habitatrictlijn en van de toedeling van de instandhoudingsdoelstellingen.

2. AANWIJZINGEN HABITAT- EN VOGELRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Biesbosch aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als “Habitatrictlijngebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Biesbosch” en onder nummer NL3000040 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is onder meer aangewezen voor twee prioritaire habitattypen en één prioritaire habitatsoort in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn. Het gebied is op 11 oktober 1996 (DN. 965400) onder de naam “Biesbosch” ook aangewezen als speciale beschermingszone onder de Vogelrichtlijn (verder aangeduid als “Vogelrichtlijngebied”). Bij de Europese Commissie is dit gebied bekend onder nummer NL3009002. Het bestaande Vogelrichtlijnbesluit DN. 965400 is door middel van dit besluit gewijzigd. Uit het Vogelrichtlijnbesluit overgenomen tekstdelen zijn in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting cursief gezet¹.

Met betrekking tot het Vogelrichtlijngebied kan er in dit besluit naast mogelijke grenswijzigingen ook een wijziging plaatsvinden bij de vogelsoorten, waarvoor dit gebied destijds is aangewezen. Deze eventuele wijzigingen worden toegelicht in bijlage B. In dit besluit worden alle vogelsoorten opgesomd waarvoor het gebied wordt geacht te zijn aangewezen.

Het Natura 2000-gebied Biesbosch (landelijk gebiedsnummer 112) omvat derhalve het Vogelrichtlijngebied Biesbosch en het Habitatrictlijngebied Biesbosch. Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele

¹ De afkorting sbz (“speciale beschermingszone”) en de aanduiding “beschermingszone” zijn hierin vervangen door de term “Vogelrichtlijngebied”.

wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)². Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen en de interpretatie van habitattypen en beschrijvingen van (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)³.

Het Natura 2000-gebied Biesbosch ligt in de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Drimmelen, Geertruidenberg, Moerdijk, Werkendam en Dordrecht.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Biesbosch was eeuwenlang een uitgestrekt zoetwatergetijdengebied. Ontstaan in het begin van de vijftiende eeuw, tijdens de beruchte Sint-Elizabethsvloed, werd het gebied lange tijd gekenmerkt door verraderlijke wilgenvloedbossen (deels in gebruik als grienden), afgewisseld met kale zand- en slikplaten, rietgorzen en biezenvelden. De getijdenkreeken hadden vaak steile flanken. Door de uitvoering van de Deltawerken heeft de Biesbosch veel van zijn allure moeten prijsgeven. Na de afsluiting van het Volkerak in 1960 en het Haringvliet in 1970 viel het getij terug van gemiddeld 2 meter naar enkele decimeters.

Het gebied bestaat uit drie delen: de Sliedrechtse en Dordtse Biesbosch ten noorden van de Nieuwe Merwede en de Brabantse Biesbosch ten zuiden ervan. Alleen in de Sliedrechtse Biesbosch resteert nog een getijdenverschil van ongeveer 70 centimeter door de open verbinding via de Oude Maas. Het dynamische getijdengebied veranderde na de uitvoering van de Deltawerken in een verruigd moerasgebied waarin de hoogteverschillen tussen platen en geulen geleidelijk verminderden, wat ten koste ging van afkalving van de eilanden. De biezenvelden, rietgorzen en wilgenvloedbossen zijn deels verdwenen, delen zijn ingepolderd en er zijn drinkwaterbekkens aangelegd. Ondanks deze ingrepen bestaat het landschap van eilanden en slingerende waterwegen in wezen nog steeds en wordt het nu gekenmerkt door rivieren, kreeken, slikken, rietgorzen, bekade grienden en polders. In de Sliedrechtse Biesbosch komt nog een groot areaal droog rivierduingrasland en natte stroomdalgraslanden voor.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Biesbosch behoort tot het Natura 2000-landschap "Rivierengebied".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de

² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁴.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁵.

De grenzen van Vogelrichtlijngebieden zijn bepaald door het gebruik dat de aanwezige bijlage I-soorten, en/of trekkende watervogels, en/of overige trekkende vogels ervan maken, waarbij wordt uitgegaan van landschapsecologische eenheden en de biotoopeisen van de betrokken vogelsoorten. Het Vogelrichtlijngebied Biesbosch wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van open water, moerassen en graslanden die als geheel het leefgebied vormen van een aantal in artikel 4 van de Richtlijn bedoelde vogelsoorten. Het is een watergebied dat het leefgebied vormt van soorten van Bijlage I (art. 4.1) en tevens fungeert als broedgebied, overwinteringsgebied en rustplaats in de trekzone van andere trekvogelsoorten (art. 4.2). De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is zo gekozen dat een in landschappelijk en vogelkundig opzicht samenhangend geheel is ontstaan dat voorziet in de beschermingsbehoefte met betrekking tot het voortbestaan en/of voortplanten van bedoelde vogelsoorten.⁶

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Biesbosch is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Het betreft een uitgestrekt gebied dat bestaat uit de deelgebieden Sliedrechtse Biesbosch, Dordtse Biesbosch en Brabantse Biesbosch. Globaal wordt het hoofdgebied in het oosten begrensd door het Steurgat tussen Werkendam en Geertruidenberg, in het noorden door de Merwede, in het westen door polders rondom Dordrecht en in het zuiden door de zuidoever van de Amer. De Bruine Kil, Bakkerskil en Oostkil ten oosten van het Steurgat behoren ook bij het gebied maar zijn uitsluitend Habitatrichtlijngebied.

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van ongeveer 9670 ha. Met uitzondering van de bovengenoemde killen (190 ha) aan de oostkant van het gebied, hebben het Vogelrichtlijngebied en het Habitatrichtlijngebied verder een gelijke begrenzing. Voor de exacte oppervlakten wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) en van het Vogelrichtlijngebied is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De bestaande spoorlijn en de daarnaast recent aangelegde Hogesnelheidslijn-Zuid (Moerdijkbrug) zijn op de kaart geëxclaveerd.

Overige wijzigingen groter dan 1 ha worden toegelicht in de volgende alinea.

⁴ De begrenzingsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁵ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

⁶ De wijze van begrenzing van Vogelrichtlijngebieden is toegelicht in de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (2000), bijlage 1, Selectiecriteria en methode van begrenzing.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is gelijkgetrokken met die van het Habitatrichtlijngebied (zie bijlage A):

De Amer en Bergsche Maas tussen Nieuwe Merwede en Geertruidenberg (640 ha) en de polders Turfzakken, Kwestieus, Moordplaat, Lepelaar en De Plomp (circa 320 ha), die reeds deel uitmaakten van het Habitatrichtlijngebied, zijn toegevoegd aan het Vogelrichtlijngebied. Het betreft gebiedsdelen die behoren tot de voor begrenzing van Vogelrichtlijngebieden toegepaste landschappelijke eenheden zoals vermeld in paragraaf 3.2. De polders Turfzakken, Lepelaar en De Plomp zijn in de eerste fase van het natuurontwikkelingsproject Zuiderklip omgevormd tot een afwisselend water- en moerasgebied waardoor deze polders weer onderdeel worden van het zoetwatergetijdegebied. In de tweede fase zal hetzelfde gebeuren met de Polder Moordplaat. Polder Kwestieus blijft als graslandpolder een belangrijk voedselgebied voor overwinterende ganzen. De polders zijn van belang voor allerlei pleisterende watervogels zoals lepelaar, grote zilverreiger, kolgans, grauwe gans, wintertaling, kraakeend en pijlstaart.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) en van het aangewezen Vogelrichtlijngebied (zie bijlage A) is verder als volgt aangepast:

- De oostpunt van de Kop van het Oude Wiel (belangrijke plek voor de habitattypen H6120 en H6510) is toegevoegd (+ 1,2 ha, eigendom van Staatsbosbeheer);
- In het Boomgat is een stuk bestaande natuur toegevoegd (+ 2,7 ha) waardoor de grens nu doorloopt tot Witboomkil (grens liep dwars door het terrein);
- Uitbreiding met het water tussen de Moerdijkbruggen dat de verbinding vormt tussen dit Natura 2000-gebied en het Hollands Diep (+ 71 ha);
- De oeverzone van de Amer (bestaande natuur) die soms wel en soms niet was opgenomen in het Habitatrichtlijngebied, is overal meebegrensd (+ 13 ha);
- De uitmonding van de Amertak bij Drimmelen is uit de begrenzing van het Habitatrichtlijngebied gehaald omdat deze geen betekenis heeft.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of

indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.

- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

Met betrekking tot het grensverloop langs de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in dit gebied: De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) zal het definitieve aanwijzingsbesluit voor wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking worden ingeschreven. Kadastrale percelen die over een breedte van minder dan 5 meter overlappen met het aangewezen gebied worden geacht daarvan geen deel uit te maken. Dit betekent dat bij de definitieve aanwijzing aldaar de kadastrale lijn zal worden aangehouden. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de kadastrale lijn een betrouwbare grens vormt tussen verschillende terreintypen voortkomend uit verschillen in grondgebruik (bijvoorbeeld een wegberm langs een graslandperceel).

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied en Vogelrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen⁷. Paragraaf 4.2.3 vermeldt de vogelsoorten waarvoor het gebied onder de Vogelrichtlijn is aangewezen. Op alle vermelde habitattypen en (vogel)soorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

In paragraaf 4.3 worden de selectiecriteria vermeld die van toepassing zijn op Habitatrictlijngebieden. Van elk habitatype en van elke soort waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.3 een toelichting gegeven over de

⁷ Prioritaire habitattypen en habitatrictlijn-soorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

betekenis van het gebied in relatie met andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Tenslotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrictlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I⁸)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*
Verkorte naam Beken en rivieren met waterplanten

betreft het subtype:

H3260B Beken en rivieren met waterplanten (*grote fonteinkruiden*)

H3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodion rubri* p.p. en *Bidention* p.p.

Verkorte naam Slikkige rivieroevers

H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem

Verkorte naam Stroomdalgraslanden

H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Verkorte naam Ruigten en zomen

betreft de subtypen:

H6430A Ruigten en zomen (*moerasspirea*)

H6430B Ruigten en zomen (*harige wilgenroosje*)

H6510 Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Verkorte naam Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

betreft de subtypen:

H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*glanshaver*)

H6510B Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (*grote vossenstaart*)

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Verkorte naam Vochtige alluviale bossen

betreft de subtypen:

H91E0A *Vochtige alluviale bossen (*zachthoutoibossen*)

H91E0B *Vochtige alluviale bossen (*essen-iepenbossen*)

⁸ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

4.2.2 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II⁸)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

H1095	Zeeprik (<i>Petromyzon marinus</i>)
H1099	Rivierprik (<i>Lampetra fluviatilis</i>)
H1102	Elft (<i>Alosa alosa</i>)
H1103	Fint (<i>Alosa fallax</i>)
H1106	Zalm (<i>Salmo salar</i>)
H1134	Bittervoorn (<i>Rhodeus amarus</i>)
H1145	Grote modderkruiper (<i>Misgurnus fossilis</i>)
H1149	Kleine modderkruiper (<i>Cobitis taenia</i>)
H1163	Rivierdonderpad (<i>Cottus gobio</i>)
H1318	Meervleermuis (<i>Myotis dasycneme</i>)
H1337	Bever (<i>Castor fiber</i>)
H1340	*Noordse woelmuis (<i>Microtus oeconomus arenicola</i>)
H1387	Tonghaarmuts (<i>Orthotrichum rogeri</i>)

4.2.3 Vogelrichtlijn: vogelsoorten (bijlage I en artikel 4.2)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn:

A021	Roerdomp (<i>Botaurus stellaris</i>)
A027	Grote zilverreiger (<i>Egretta alba</i>)
A034	Lepelaar (<i>Platalea leucorodia</i>)
A037	Kleine zwaan (<i>Cygnus columbianus</i>)
A045	Brandgans (<i>Branta leucopsis</i>)
A068	Nonnetje (<i>Mergus albellus</i>)
A075	Zeearend (<i>Haliaeetus albicilla</i>)
A081	Bruine kiekendief (<i>Circus aeruginosus</i>)
A094	Visarend (<i>Pandion haliaetus</i>)
A119	Porseleinhoen (<i>Porzana porzana</i>)
A229	Ijsvogel (<i>Alcedo atthis</i>)
A272	Blauwborst (<i>Luscinia svecica</i>)

Verder is het gebied aangewezen voor de volgende andere geregeld voorkomende trekvogels waarvoor het gebied van betekenis is als broed-, rui- en/of overwinteringsgebied en rustplaatsen in hun trekzones (artikel 4.2):

A005	Fuut (<i>Podiceps cristatus</i>)
A017	Aalscholver (<i>Phalacrocorax carbo</i>)
A041	Kolgans (<i>Anser albifrons</i>)
A043	Grauwe gans (<i>Anser anser</i>)
A050	Smient (<i>Anas penelope</i>)
A051	Krakeend (<i>Anas strepera</i>)
A052	Wintertaling (<i>Anas crecca</i>)
A053	Wilde eend (<i>Anas platyrhynchos</i>)
A054	Pijlstaart (<i>Anas acuta</i>)

A056	Slobeend (<i>Anas clypeata</i>)
A059	Tafeleend (<i>Aythya ferina</i>)
A061	Kuifeend (<i>Aythya fuligula</i>)
A070	Grote zaagbek (<i>Mergus merganser</i>)
A125	Meerkoet (<i>Fulica atra</i>)
A156	Grutto (<i>Limosa limosa</i>)
A292	Snor (<i>Locustella luscinioides</i>)
A295	Rietzanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)

Wijzigingen ten opzichte van de aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (1996) zijn verklaard in bijlage B.2 van deze Nota van toelichting.

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁷ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd⁹. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹⁰. Voor elk habitatype waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, is in bijlage B.3 een toelichting gegeven.

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁷ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹¹. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹⁰. Voor elke soort waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, is in bijlage B.3 een toelichting gegeven.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrictlijngebied

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Biesbosch is in het bijzonder bepaald aan de hand van de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie

⁹ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

¹⁰ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

¹¹ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprink (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoren (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *grote fonteinkruiden* (H3260B) is vooral aanwezig in baaien en kribvakken langs de Nieuwe Merwede vanaf de Kievitswaard tot en met de Dordtse Biesbosch en in het Steurgat zuidelijk tot aan Spijkerboor (nabij de Bergsche Maas). Ook elders in de Brabantse Biesbosch zijn deze begroeiingen, die vooral worden gekenmerkt door rivierfonteinkruid, op een aantal plekken in grote kreken aangetroffen. Slikkige rivieroeveren (H3270) komen wijdverspreid in het gebied voor, zowel langs rivierarmen als in ontpolderde delen. Het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) is aanwezig op de Kop van de Oude Wiel op de splitsing van de Beneden-Merwede en de Nieuwe Merwede bij Werkendam. Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (H6510) zijn aanwezig op diverse plaatsen in de Hollandse Biesbosch, zoals het in landelijk opzicht grootste areaal van de zeldzame associatie van grote pimpernel en weidekervel (behorend tot subtype B *grote vossenstaart*) in de Hengstpolder. De andere plaatsen in het oostelijk deel van de Hollandse Biesbosch zijn gelegen tussen Kop van de Oude Wiel en de Hengstpolder (H6510A en H6510B), en de hogere delen Louw Simonswaard (H6510A, fragmentair H6510B), waar in deze omgeving ook de potenties voor uitbreiding zijn gelegen. Ruigten en zomen (H6430) zijn vooral aanwezig in de Dordtse Biesbosch (onder andere Noordplaat nabij Zuid Maartensgat) en in de Brabantse Biesbosch (onder andere De Dood, Noorderplaat ten zuiden van Gat van de Noorderklip, Zuider Jonge Deen gelegen tussen het Noorder- en Zuidergat van de Visschen). Vochtige alluviale bossen in de vorm van zachthoutoebossen (of wilgenvloedbossen, H91E0A) komen wijdverbreid in aanzienlijke oppervlakte voor op locaties als de Dordtse Biesbosch, Deeneplaat, oevers Nieuwe Merwede, rondom Noorderplaat, rondom spaarbekken De Gijster, De Kikvorsch of Otterpolder bij Dordrecht. Het subtype essen-iepenbossen (H91E0B) komt sporadisch voor in het oostelijk deel van de Brabantse Biesbosch. Tonghaarmuts (H1387) wordt het meeste aangetroffen in luchtvochtig wilgenbos langs rivieren. Deze mossensoort, die alleen door specialisten is te herkennen, is op diverse plekken in het gebied vastgesteld. Rivierprik (H1099), zeeprik (H1095), elft (H1102) en zalm (H1106) maken binnen de Biesbosch vooral gebruik van de hoofdstromen als doortrekroute naar bovenstreams liggende paaiplaatsen. Vroeger vormde de Brabantse Biesbosch een belangrijk paai- en opgroei gebied van de fint (H1103). In 2005 werd in de Nieuwe Merwede voor het eerst weer paaigedrag waargenomen, maar het jaar daarop werden geen jonge finten aangetroffen die wijzen op een paaiplaats. Het killenstelsel aan de oostzijde van de Brabantse Biesbosch vormt een belangrijk leefgebied voor de grote modderkruiper (H1145). Hierin zijn vooral de kleinere slootjes en moerassige gedeelten voor de soort van belang. De bittervoorn (H1134) is wijdverspreid binnen de Biesbosch; voor de soort geschikt leefgebied is ruim aanwezig in de vorm van oeverzones langs sloten en kreken. Ook de kleine modderkruiper (H1149) heeft binnen het gebied een ruime verspreiding. De rivierdonderpad (H1163) is geconcentreerd op de oevers van de hoofdstromen, waar voldoende schuilmogelijkheden zoals basaltblokken aanwezig zijn. De noordse woelmuis (H1340) komt in het gehele gebied voor in met name riet- en ruigtevegetaties. Vangsten zijn vooral gedaan in de Dordtse en Brabantse Biesbosch (niet ten noorden van de Petrusplaat), maar ook plaatselijk in de Hollandse Biesbosch. De bever (H1337) heeft meer dan 20 territoria in de Brabantse Biesbosch, en heeft zich na de herintroductie verspreid zodat nu ook in de Dordtse en Hollandse Biesbosch territoria worden aangetroffen. Bevers komen verspreid over het gehele gebied voor, maar open terrein wordt gemeden. De meervleermuis (H1318) gebruikt de

watergangen en plassen als foerageergebied, ten oosten van de Biesbosch liggen twee kraamkolonies (Werkendam, Hank).

5. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitattypen en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Voor een beperkt aantal (vogel)soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 "complementaire doelen" geformuleerd. Het betreft (vogel)soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrictlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrictlijngebieden "ontwikkeldoelen" zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen beter gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig deel uit van de aanwijzingsbesluiten. De betreffende waarden worden niet aangemeld bij de Europese Commissie. Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹² kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het

¹² Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006). In bijlage B.4 van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per habitatype en per (vogel)soort.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrictlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H3260 **Beken en rivieren met waterplanten**

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *grote fonteinkruiden* (subtype B).

Toelichting In dit gebied komen fonteinkruidbegroeiingen voor behorend tot het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *grote fonteinkruiden* (subtype B). Landelijk verkeert dit subtype in een matig ongunstige staat van instandhouding. Voor de Biesbosch zijn doelen voor behoud geformuleerd, omdat het habitatype zich recent behoorlijk heeft weten uit te breiden. De uitbreiding van dit subtype houdt vermoedelijk verband met de recente stijging van de watertemperatuur.

H3270 **Slikkige rivieroever**

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De slikoever van de Biesbosch zijn van oudsher van grote betekenis voor het habitatype slikkige rivieroever, dat hier in diverse vormen voorkomt. Na de afsluiting van het Volkerak en het Haringvliet is de oppervlakte ervan echter sterk afgenomen. Het habitatype, dat landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding verkeert, kan profiteren van ontpolderingen en het afgraven en afvlakken van oevers.

H6120 ***Stroomdalgraslanden**

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.

Toelichting Het gebied herbergt reeds een aanzienlijk areaal met een goede kwaliteit. Behoud van de kwaliteit is derhalve voldoende. Er is lokaal potentie aanwezig voor uitbreiding van de oppervlakte.

H6430 Ruigten en zomen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) en uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B).

Toelichting De Biesbosch herbergt een grote oppervlakte aan ruigten, zowel van *moerasspirea* (subtype A) als van *harig wilgenroosje* (subtype B). Het subtype *harig wilgenroosje* komt voor in een vorm met rivierkruiskruid, die is gebonden aan het mondingsgebied van de grote rivieren, waar de getijdenwerking voelbaar is of was. Deze zeldzame vorm, die alleen in Nederland is beschreven, heeft in het Hollands-Brabantse zoetwatergetijdengebied zijn hoofdverspreiding. Daarbinnen vormt de Biesbosch samen met de oeverlanden van de Oude Maas het belangrijkste bolwerk.

H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) en uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *grote vossenstaart* (subtype B).

Toelichting De Biesbosch herbergt het laatste voorbeeld van enige omvang van de weidekervel-associatie (*Sanguisorbo-Silaetum*) in ons land, een vorm van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *grote vossenstaart* (subtype B). Dit subtype verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding, maar er zijn in de Biesbosch mogelijkheden voor uitbreiding. Er is een behoudsopgave voor de kwaliteit geformuleerd, omdat dit subtype reeds in bijzondere kwaliteit voorkomt. In de Biesbosch komen tevens drogere graslanden voor van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) dat er landelijk minder slecht voor staat (matig ongunstige staat van instandhouding). Dit subtype komt over een aanzienlijk areaal voor in de Biesbosch; behoud van de oppervlakte is derhalve voldoende.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A) en uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B). Enige achteruitgang in oppervlakte van subtype A ten gunste van subtype B is toegestaan.

Toelichting De Biesbosch herbergt verreweg de grootste oppervlakte van het habitatype vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A) in ons land. Behoud van de huidige oppervlakte is derhalve voldoende. Door het grotendeels wegvallen van de getijdenwerking is echter de kwaliteit ervan sterk verminderd. Door natuurlijke successie zal een deel van de bossen geleidelijk kunnen veranderen in de zeldzamere begroeiingen van het habitatype vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B). Inmiddels hebben zich een aantal kenmerkende soorten gevestigd.

5.4 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II)

H1095 Zeeprik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Biesbosch is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en Maaspopulaties. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk, omdat de oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding niet in dit gebied ligt. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door elders de doorgangen in de trekroute te verbeteren.

H1099 Rivierprik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Biesbosch is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en Maaspopulaties. Recentelijk laat de soort een toename in aantal zien, maar dient, gezien de landelijk matige staat van instandhouding, verder toe te nemen. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1102 Elft

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Biesbosch is als doortrekgebied voor de elft van groot (potentieel) belang. Vroeger bevonden zich paaipopulaties bovenstrooms (buiten Nederland), waarna de jonge vissen geleidelijk weer afzakten en opgroeiden in estuaria en zoetwatergetijdengebieden (zoals destijds de Biesbosch). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (Duitsland) nog een kleine populatie voorkomt. Daarnaast wordt er in Duitsland een herintroductieproject uitgevoerd. In de toekomst kan de Biesbosch mogelijk weer als doortrekgebied dienen. In het gebied zelf zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door elders doorgangen in de trekroute te verbeteren.

H1103 Fint

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het betreft hier de kern van de voormalige grootste populatie finten. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1106 Zalm

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Biesbosch is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn- en Maaspopulaties. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1134 Bittervoorn

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het westelijke rivierengebied geldt als één van de vier kerngebieden voor de bittervoorn in Nederland. De soort komt hier wijdverspreid voor, met name in het westelijke Killenstelsel. De populatie kan zich hier duurzaam handhaven; behoud is derhalve voldoende.

H1145 Grote modderkruiper

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het killenstelsel van de Brabantse Biesbosch vormt een kerngebied voor de grote modderkruiper in Nederland. Binnen het killenstelsel zijn vooral de kleinere slootjes en moerassige gedeelten van belang als leefgebied voor de soort. Behoud van de populatie is in dit gebied voldoende.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijdverspreid voor. De bijdrage van dit gebied in de verspreiding van de kleine modderkruiper is relatief gering.

H1163 Rivierdonderpad

Doel Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft een wijdverspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrichtlijngebieden voorkomt en waarvoor het rivierengebied relatief belangrijk is. Binnen de Biesbosch zijn diverse waarnemingen bekend. Geschikt habitat is met name aanwezig in de oevers van de hoofdstromen. De Biesbosch levert een relatief belangrijke bijdrage aan de landelijke instandhouding.

H1318 Meervleermuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het gebied fungeert voor de meervleermuis als foerageergebied van kolonies die buiten het gebied zijn gelegen. Twee kraamverblijven liggen aan de oostkant van het gebied.

H1337 Bever

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting In de jaren 1988-1992 zijn er in totaal 42 bevers uitgezet in de Zuidwaard van de Brabantse Biesbosch. De soort heeft zich er weten te vestigen en heeft zich uitgebreid naar de Dordtse en Sliedrechtse Biesbosch. Recent is er geconcludeerd dat er sprake is van "inbreiding" (splitsing van territoria). Over de periode 2001-2007 is sprake van toenemende aantallen.

H1340 *Noordse woelmuis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft hier een grote populatie van de noordse woelmuis, die een belangrijke rol voor andere populaties in het gehele Deltagebied vervult.

H1387 Tonghaarmuts

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit biotoop voor uitbreiding populatie.

Toelichting De tonghaarmuts is een moeilijk herkenbare soort. De huidige verspreiding en populatieomvang van deze soort in ons land is slecht bekend. De Biesbosch vormt het enige gebied waar de soort over een langere periode is waargenomen. Voor het behalen van de landelijke doelstelling is uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit van dit leefgebied noodzakelijk.

5.5 Vogelrichtlijn: broedvogels**A017 Aalscholver**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 310 paren.

Toelichting De aalscholver was in de periode 1937-1952 een geregeld voorkomende broedvogel (maximaal 416 paren in 1938) in de Biesbosch. Daarna was de soort geruime tijd als broedvogel afwezig. In 1978 vestigde de soort zich weer in de Dordtse Biesbosch en in 1992 in de Brabantse Biesbosch. De groei van de populatie heeft een veel minder grote vlucht genomen dan op veel andere plaatsen in Laag-Nederland. Waarschijnlijk is dat een gevolg van de slechte waterbodempkwaliteit. Het aantal paren schommelde in de periode 1993-2003 tussen de 249 en 354. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A021 Roerdomp

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting In de jaren zeventig was de roerdomp met een maximum van 25 paren (1978) aanwezig. Na de strenge winter 1978/79 viel het aantal paren terug tot slechts 3. Hoewel enig herstel optrad (1983: 8 paren) verdween de roerdomp weer vrijwel door de strenge winters halverwege de jaren tachtig. Tot 1999 was de roerdomp slechts een onregelmatige broedvogel die in menig jaar ontbrak. Vanaf 1999 is het weer een jaarlijkse broedvogel; in de periode 1999-2003 werden er jaarlijks 1-6 paren vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie in de grote rivieren.

A081 Bruine kiekendief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting In de jaren dertig en veertig waren er circa 20 broedparen in de Biesbosch. De aantallen daalden, conform de landelijke tendens, vervolgens sterk tot een niveau van slechts enkele paren in de jaren zestig. Evenals elders in Nederland trad vervolgens een sterk herstel op tot een maximum van 50 paren in de jaren tachtig en begin jaren negentig. Sedertdien is het aantal licht afgenomen tot een niveau van circa 30 paren. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A119 Porseleinhoen

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting In de Biesbosch wordt het broedhabitat van het porseleinhoen gevormd door de natte, periodiek geïnundeerde, ten dele dichtgegroeide kreken en natte rietpolders. De soort is jaarlijks aanwezig met 2-9 paren zonder een eenduidige trend. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A229 Ijsvogel

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting Voor de afsluiting van het getij broedde de ijsvogel niet in de Biesbosch. Na afsluiting kwamen tientallen kilometers steile oevers ter beschikking als potentiële nestplaats. Tegenwoordig is de Biesbosch het belangrijkste broedgebied van de ijsvogel buiten de hogere zandgronden. Ook na strenge winters, als de landelijke populatie sterk is afgenomen, broeden nog meerdere paren in de Biesbosch (bijvoorbeeld in 1997 6 van de geschatte 35-50 in heel Nederland). Daarmee heeft de Biesbosch een belangrijke rol als brongebied bij de hernieuwde opbouw van de populatie. In gunstige jaren bedraagt de stand ten minste 20 paren (maximaal 27 paren in 2000). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie. Het aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren.

A272 Blauwborst

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 2.300 paren.

Toelichting Voor de afsluiting van het getij kwamen vermoedelijk enkele honderden paren van de blauwborst tot broeden in hakgrienden. Na de afsluiting van het getij werden ook de rietgorzen bevolkt. Tegenwoordig is de Biesbosch, naast de Oostvaardersplassen, het belangrijkste broedgebied van de blauwborst in Nederland. De populatie bereikte in de jaren negentig een niveau van circa 2.000 paren. Vanaf 2000 lijkt het aantal daar nog boven te liggen met een maximum van naar schatting bijna 2.900 paren in 2003. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A292 Snor

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 130 paren.

Toelichting Voor de afsluiting van het getijde kwamen vermoedelijk enkele tientallen paren van de snor tot broeden in overjarig riet en jonge hakgrienden met 3-4 jarig hout. Na de afsluiting leek de snor aanvankelijk af te nemen, maar vanaf eind jaren zeventig volgde een toename. Tegenwoordig levert de Biesbosch als broedgebied één van de grootste bijdragen voor de snor in Nederland. Het gemiddelde voor de periode 1999-2003 wordt geschat op 130 paren. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met

betrekking tot de populatie omvang, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A295 Rietzanger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 260 paren.

Toelichting Voor de afsluiting van het getij kwamen vermoedelijk enkele honderden paren rietzangers tot broeden in jonge hakgrienden met riet en verwaarloosd riet. Na de afsluiting van het getij was het aantal aanvankelijk constant. Vervolgens zette een sterke afname in zodat halverwege de jaren tachtig slechts 40-60 paren resteerden. Daarop volgend kwam er een kentering en volgde een sterke toename. Halverwege de jaren negentig broedden er weer enkele honderden paren. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 260. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot de populatieomvang, is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

5.6 Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 450 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen futen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. Eind jaren tachtig is de populatie toegenomen, met een piek in de eerste helft van de jaren negentig. Daarna is de populatie weer afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 330 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de aalscholver met name een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Het aantalsverloop vertoont fluctuaties, schijnbaar door effecten van strenge winters. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A027 Grote zilverreiger

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 60 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaapplaats.

Toelichting Aantallen grote zilverreigers zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Als slaapplaats levert de Biesbosch na de Nieuwkoopse Plassen de grootste bijdrage. Net als elders is de soort sterk opgekomen sinds het eind van de jaren negentig. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de lepelaar met name een functie als foerageergebied. De aantallen lepelaars fluctueren. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kleine zwanen waren van 1993-1997 van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaats. Het aantalsverloop vertoonde een piek rond 1990 en daarna een afname. Er is geen herstelopgave geformuleerd vanwege de beperkte betekenis van het gebied voor deze soort.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.800 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 34.200 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleaats.

Toelichting Aantallen Kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in de eerste helft van de jaren negentig en daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en als slaappleaats. Sinds begin jaren negentig vertoont de populatie een toename. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A045 Brandgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 870 vogels (seizoensgemiddelde) voor het foerageergebied en gemiddeld 4.900 vogels (seizoensmaximum) voor het gebied als slaappleaats.

Toelichting Aantallen brandganzen zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en als slaappleaats. In de jaren tachtig is de populatie toegenomen, daarna fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaappleaats en als foerageergebied. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen, daarna fluctueerde de populatie. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen krakeenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Biesbosch is het belangrijkste gebied voor de krakeend in Nederland. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A052 Wintertaling

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen wintertalingen zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Biesbosch is één van de belangrijkste gebieden voor deze soort in Nederland. Aantallen waren lange tijd min of meer stabiel, maar zijn recent toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A053 Wilde eend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wilde eend met name een functie als foerageergebied. In de tweede helft van de jaren tachtig en eerste helft van de jaren negentig was er sprake van verhoogde aantallen. Daarna zijn aantallen afgenomen tot het oude niveau en ze zijn nu min of meer stabiel. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de pijlstaart met name een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sterk fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 270 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen slobenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont grootschalige fluctuaties, mogelijk door effecten

van strenge winters. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 130 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de tafeleend met name een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont een doorgaande afname, vooral sinds 1996 is er sprake van lage aantallen, net als elders in het rivierengebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende; de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kuifeenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. Aantallen zijn in de jaren tachtig toegenomen, maar daarna fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A068 Nonnetje

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 20 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor het nonnetje met name een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sterk fluctuerend, maar zijn sinds begin jaren negentig significant toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A070 Grote zaagbek

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 30 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de grote zaagbek met name een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont een doorgaande afname, vooral sinds 1996 is er sprake van lage aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A075 Zearend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen zeearenden zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De gebieden Biesbosch, Westerschelde & Saeftinghe en de Oostvaardersplassen leveren voor de zeearend de grootste bijdrage. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A094 Visarend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen visarenden zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Biesbosch levert de grootste bijdrage voor de visarend. De gegevens zijn niet toereikend voor trendanalyse. Aantallen zijn sterk fluctuerend en recentelijk relatief laag. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A125 Meerkoet

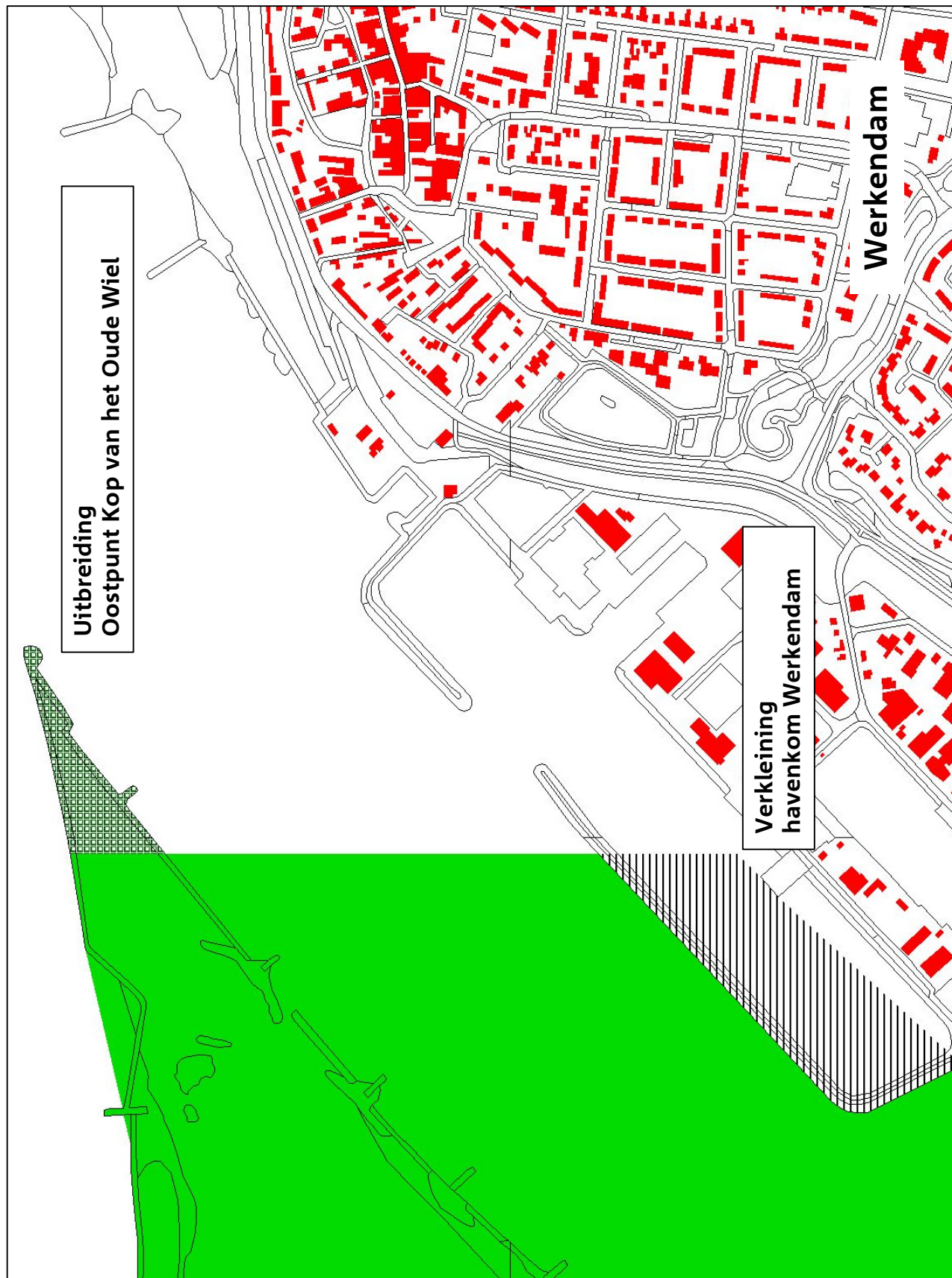
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.100 vogels (seizoensgemiddelde).

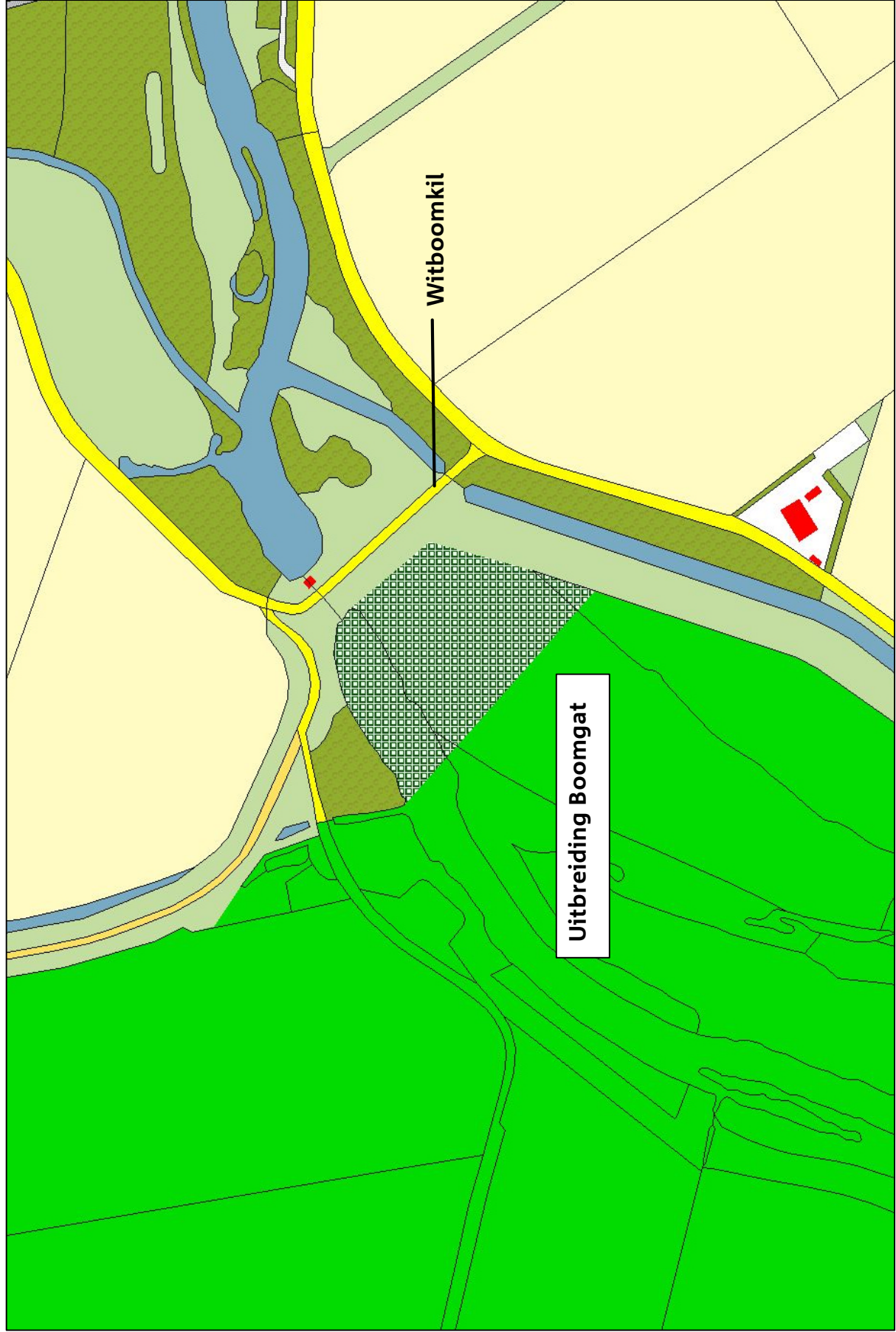
Toelichting Het gebied heeft voor de meerkoet met name een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont grootschalige fluctuaties, schijnbaar door effecten van strenge winters. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

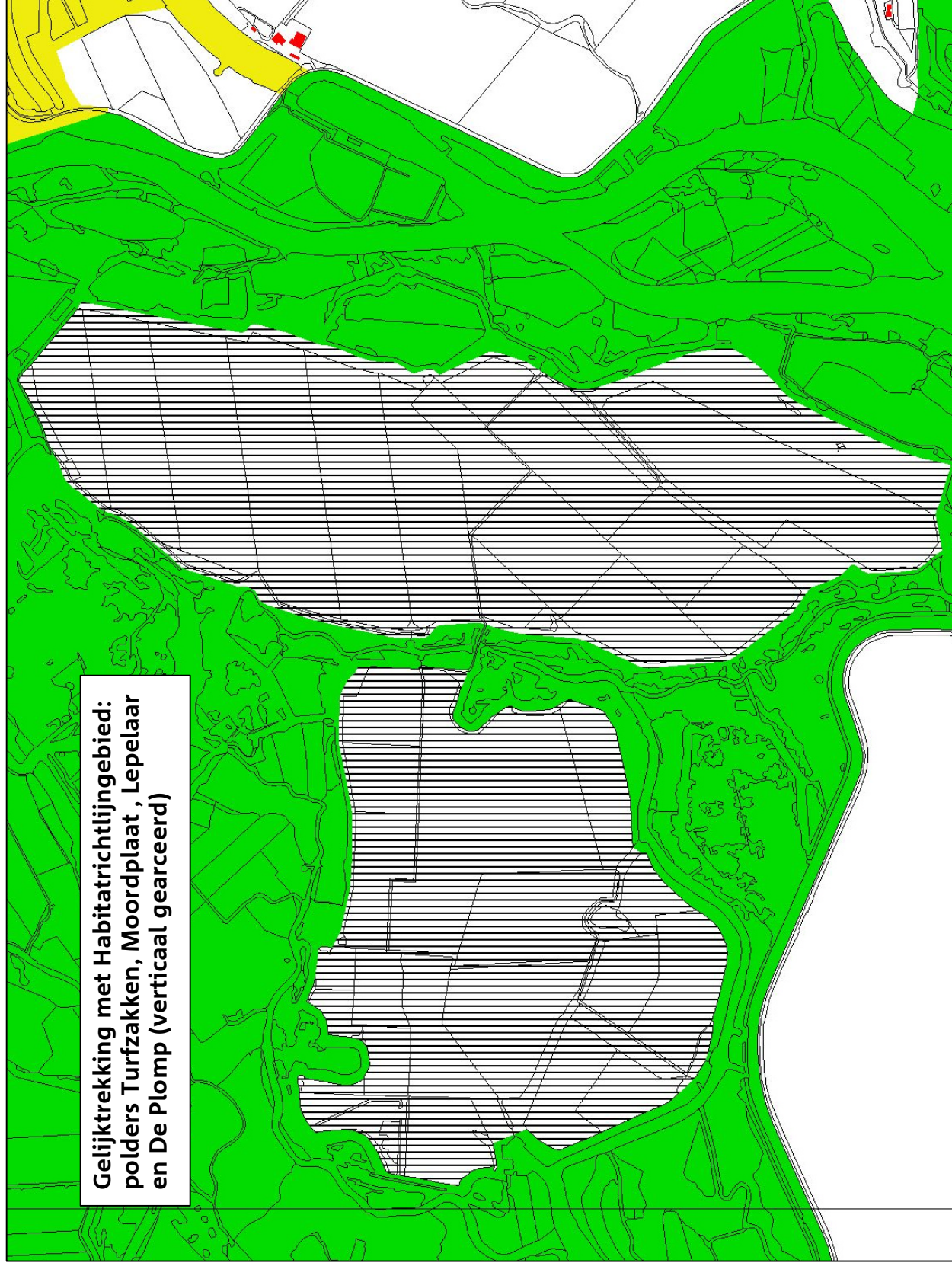
A156 Grutto

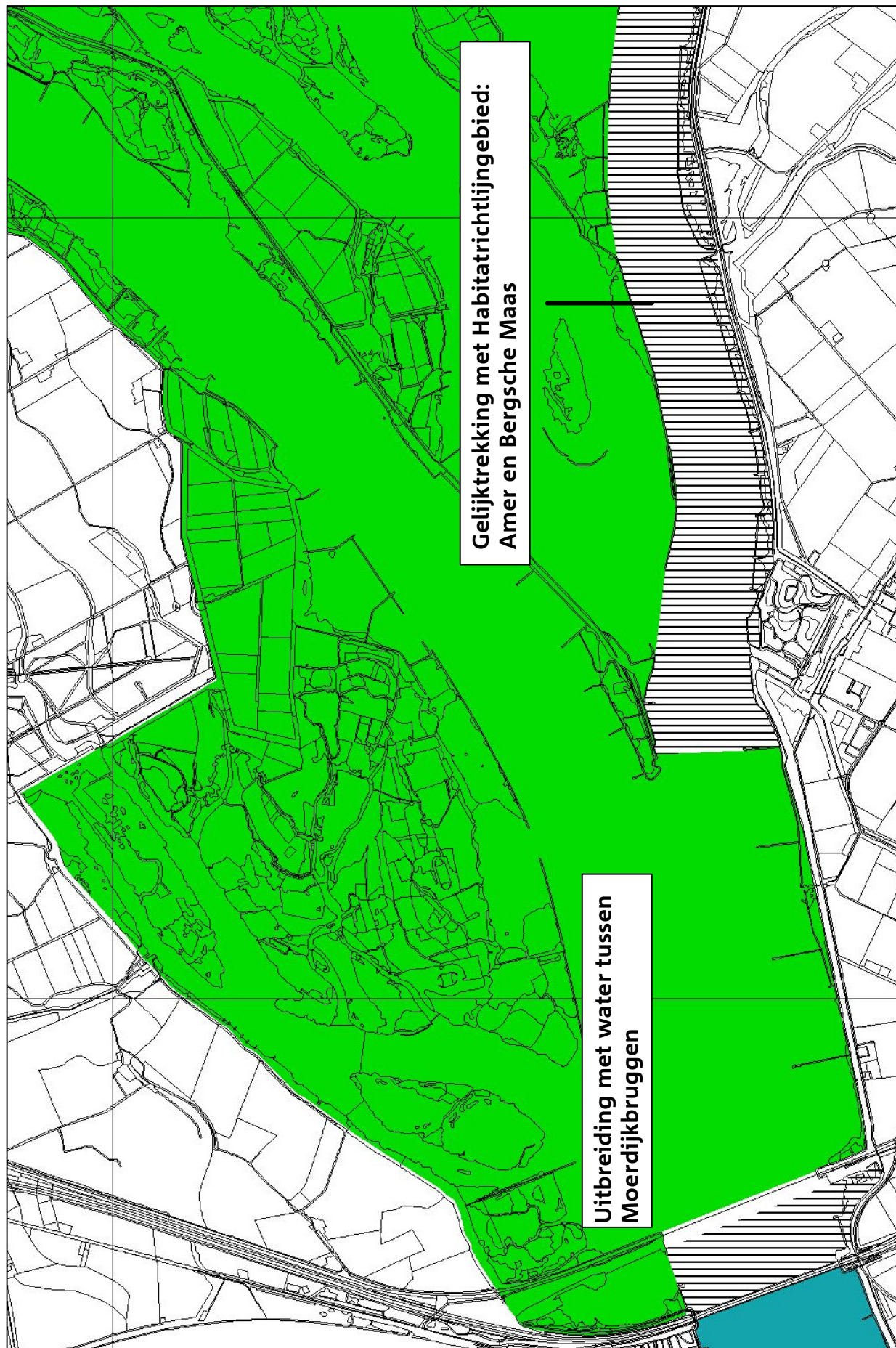
Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 60 vogels (seizoensgemiddelde).

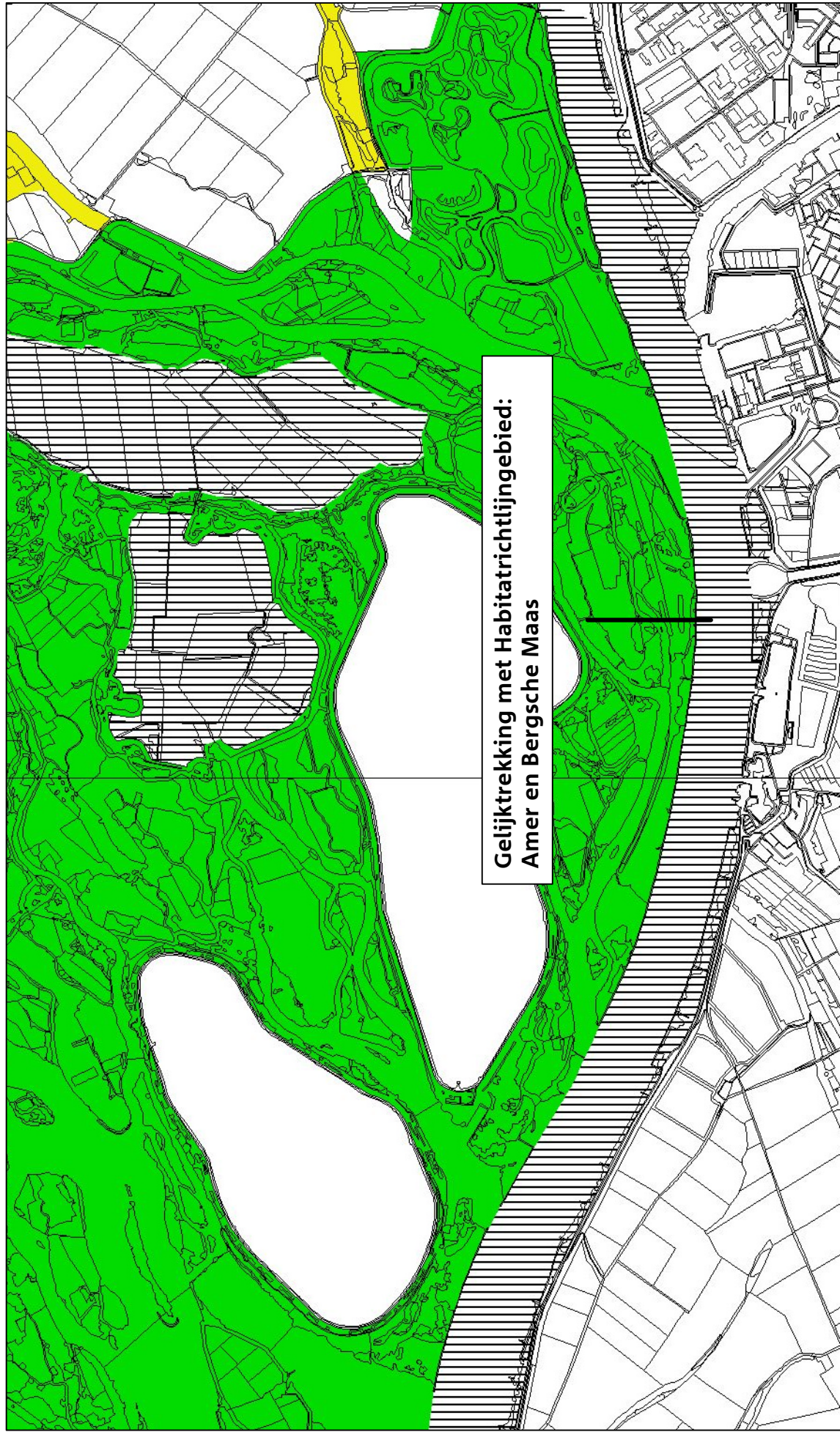
Toelichting Het gebied heeft voor de grutto met name een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1990 en daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende daar de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van instandhoudingsdoelstellingen

1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (paragraaf 4.2.3)
3. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)
4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor de meervleermuis (H1318). De Biesbosch behoort tot het foerageergebied van twee nabijgelegen kraamkolonies.

B.2. Wijzigingen in vogelsoorten ten opzichte van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (paragraaf 4.2.3)

De vogelsoorten waarvoor het gebied in 1996 is aangewezen, betreffen een opsomming van vogelsoorten waaraan het gebied zijn natuurwetenschappelijke betekenis ontleent. Bij de aanwijzing van 49 Vogelrichtlijngebieden in 2000 is vastgesteld voor welke soorten op grond van artikel 4 van de Vogelrichtlijn een verplichting bestaat voor het treffen van speciale beschermingsmaatregelen in de vorm van de aanwijzing van gebieden (in de Richtlijn aangeduid als "speciale beschermingszones")¹³. Dit betreft in de eerste plaats 46 soorten die zijn opgenomen in bijlage I van de Vogelrichtlijn¹⁴. Daarnaast zijn gebieden aangewezen voor 51 (andere) trekkende vogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Een gebied wordt slechts aangewezen voor de soorten waarvoor het gebied van landelijke betekenis is. Hiervan is in beginsel sprake indien het gebied minstens 1% van de landelijke broedpopulatie herbergt, indien 0,1% van de biogeografische populatie geregeld in het gebied verblijft of indien het gebied in combinatie met andere gebieden voldoende bijdrage kan leveren aan een sleutelpopulatie. De vogelsoorten zijn ontleend aan SOVON & CBS (2006)¹⁵. Dit rapport heeft ten grondslag gelegen aan de formulering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de Vogelrichtlijnsoorten. Om ecologische redenen, die in voorkomende gevallen hieronder zijn vermeld, is soms van deze algemene criteria afgeweken. Deze werkwijze heeft voor de lijst van vogelsoorten waarvoor dit gebied is aangewezen, de volgende consequenties:

- In aanvulling op de oorspronkelijke aanwijzing is het gebied ook aangewezen voor één soort van Bijlage I: grote zilverreiger (A027) als niet-broedvogel. Op basis van gemiddeld voorkomen in de periode 1999-2003 voldoet het gebied aan criteria voor opname van de soort (voorkomen 0,1% van de biogeografische populatie in het gebied). Midden jaren negentig van de vorige eeuw was dit nog een zeldzame vogelsoort in ons land (zie aantalsverloop in SOVON 2005, pagina 76).
- In aanvulling op de oorspronkelijke aanwijzing is het gebied ook aangewezen voor de volgende vijf trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2: fuut (A005), pijlstaart (A054),

¹³ Ministerie van LNV (2000): Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, bijlage 1, selectiecriteria en methode van begrenzing. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

¹⁴ De Nota van Antwoord (2000) vermeldt 44 soorten van bijlage I waarvoor gebieden kunnen worden aangewezen. Voor één soort zijn geen gebieden aangewezen is omdat er geen vaste verblijfplaatsen zijn (lachstern). Sindsdien zijn verder drie soorten aan bijlage I toegevoegd. Voor twee van deze soorten (strandplevier en dwergmeeuw) waren reeds gebieden aangewezen. Voor de dwerggans worden naar aanleiding van een rechterlijke uitspraak gebieden aangewezen. Per saldo zijn er dus voor 46 soorten van bijlage I gebieden aangewezen.

¹⁵ SOVON & CBS (2005): Trends van vogelaantallen in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

slobeend (A056), meerkoet (A125) en grutto (A156) als niet-broedvogels. Op basis van gemiddeld voorkomen in de periode 1999-2003 voldoet het gebied aan criteria voor opname van de soorten (voorkomen 0,1% van de biogeografische populatie in het gebied).

- In afwijking van de oorspronkelijke aanwijzing zijn acht soorten van bijlage I niet meer opgenomen: wilde zwaan (A038), slechtvalk (A103), kwartelkoning (A122), kluut (A132), goudplevier (A140), kempfaan (A151), visdief (A193) en zwarte stern (A197). De vermelding in het oorspronkelijke aanwijzingsbesluit stamt uit de periode van voor 2000 waarin de gebiedselectie nog niet werd gebaseerd op aantalscriteria. Het gebied blijkt daaraan na toetsing niet te voldoen en is daarmee van onvoldoende betekenis van de instandhouding van deze soorten op landelijke schaal.
- Hetzelfde geldt voor de volgende soorten trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2: dodaars (A004), taigarietgans en toendrarietgans (A039)¹⁶, bergeend (A048), watersnip (A153) en grote karekiet (A298).
- In vergelijking met de oorspronkelijke aanwijzing zijn de volgende vogelsoorten niet meer opgenomen, omdat deze soorten niet behoren tot de soorten waarvoor Vogelrichtlijngebieden worden aangewezen conform de in 2000 vastgestelde beleidslijn: waterral, kleine plevier, sprinkhaanrietzanger, sperwer, havik, buizerd, boomvalk, houtsnip, smelleken, kwartel, kwak, bosruiter, zwarte wouw, rode wouw, holenduif, ransuil, bosuil, wielewaal, gekraagde roodstaart, nachtegaal en zomertaling.
- Grauwe gans, slobeend, bergeend, tureluur en grutto zijn als broedvogel niet opgenomen omdat deze soorten volgens de in 2000 vastgestelde beleidslijn uitsluitend kunnen worden opgenomen als niet-broedvogel. Het omgekeerde geldt voor de blauwe kiekendief en velduil als niet-broedvogel (deze kunnen alleen als broedvogel worden opgenomen).

B.3. Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

H3260B Beken en rivieren met waterplanten, grote fonteinkruiden

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit subtype twee gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038)¹⁷ en Biesbosch (112). Dit waren destijds de enige bekende gebieden met de kenmerkende soort rivierfonteinkruid. In tegenstelling tot de in 2003 gehanteerde indeling, worden nu ook rivieren van meer dan 30 meter breed met vlottende waterranonkel tot dit subtype gerekend en niet meer tot het subtype waterranonkels dat is beperkt tot beken en rivieren van minder dan 30 meter breed (subtype A). Dit betekent dat het gebied Grensmaas (152) als het derde belangrijkste gebied voor dit subtype kan worden beschouwd. Hier betreft het vooral het voorkomen van vlottende waterranonkel, maar met de huidige kennis blijkt ook de (andere) kenmerkende soort rivierfonteinkruid er voor te komen.

H3270 Slikkige rivieroeveren

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit habitattype drie gebieden geselecteerd: Gelderse Poort (067), Biesbosch (112) en Grensmaas (152). Door het onbestendige karakter van deze vegetatie (opschietend op tijdelijk droogvallende slikoeveren) is het moeilijk de actuele voorkomens in kwantitatieve zin te duiden. Naast de drie geselecteerde gebieden behoren met de huidige kennis ook Uiterwaarden IJssel (038) en Haringvliet (109) tot de gebieden met de grootste lengte aan oevers en de beste kansen voor dit habitattype. Het gebied Grensmaas is vooral van belang uit het oogpunt van geografische spreiding.

¹⁶ Destijds aangeduid als "rietganzen".

¹⁷ Destijds bekend als IJsseluiterwaarden.

H6120 Stroomdalgraslanden

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit prioritaire habitattype de volgende zeven gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038)¹⁷, Gelderse Poort (067), Uiterwaarden Lek (082)¹⁸, Biesbosch (112), Oeffelter Meent (141), Zeldersche Driessen (143) en Maasduinen (145). Uit recente gegevens is gebleken dat Uiterwaarden Waal (068) ook een aanzienlijke oppervlakte herbergt. Aan de lijst kunnen nog twee gebieden worden toegevoegd waar een afwijkende vorm voorkomt met de typische soort steenanjer: Vecht- en Beneden-Reggegebied (039) en Dinkelland (049). Ten tijde van de selectie in 2003 zijn deze gebieden wel aangemeld voor dit habitattype, maar ten onrechte niet toegevoegd aan de selectie¹⁹.

H6430B Ruigten en zomen, *harig wilgenroosje*

Dit habitattype was ten tijde van de aanmelding van de Habitatrictlijngebieden (2003) niet in subtypen verdeeld. In het Natura 2000 doelendocument worden voor dit habitattype drie subtypen onderscheiden. De gebiedselectie is geheel gebaseerd op het voorkomen van één van deze drie subtypen: namelijk het subtype *harig wilgenroosje* (H6430B). Dit betreft de volgende vijf gebieden: Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder (090), Polder Westzaan (091), Oude Maas (108), Haringvliet (109) en Biesbosch (112). Landelijk gezien herbergen Haringvliet en Biesbosch de grootste oppervlakten van dit habitattype welke in goede kwaliteit is dankzij de brakke invloed. Goede kwaliteit is ook aanwezig in de Oude Maas: het enige nog resterende zoetwatergetijdengebied met belangrijke voorkomens van bijzondere soorten als zomerklokje, engels lepelblad en rivierkruiskruid. Verder is dit subtype door (zwak) brakke omstandigheden ook goed vertegenwoordigd in de Noord-Hollandse veenweidegebieden waarvan Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder en Polder Westzaan de grootste oppervlakten en beste kwaliteit herbergen (met als bijzondere soorten heemst en engels lepelblad).

H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver*

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor het subtype *glanshaver* van het habitattype glanshaver- en vossenstaarthooilanden drie gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038)¹⁷, Uiterwaarden Neder-Rijn (066)²⁰ en Uiterwaarden Waal (068)²¹. Langs de IJssel komt dit habitattype verspreid voor, deels vlakdekkend met een oppervlakte van ruim 50 ha. Ook in de Amerongse Bovenpolder (Uiterwaarden Neder-Rijn) komt dit habitattype vlakdekkend voor (ruim 35 ha). In het Habitatrictlijngebied langs de Waal betreft het een kleinere oppervlakte (circa 10 ha). Het gebied Biesbosch (112) herbergt een grotere oppervlakte dan het gebied Uiterwaarden Waal (ruim 80 ha). Op grond van de huidige kennis kunnen Biesbosch, Uiterwaarden IJssel en Uiterwaarden Neder-Rijn als de drie belangrijkste gebieden worden beschouwd. Vanuit het oogpunt van geografische spreiding kunnen de volgende gebieden aan de selectie worden toegevoegd: Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (136) en Geuldal (157).

¹⁸ Destijds bekend als Luistenbuul en Koekoeksche Waard.

¹⁹ Het betreft hier vegetaties van zwak tot sterk gebufferde droge rivierduinen. Stroomdalgraslanden kunnen ook voorkomen langs kleine rivieren waar vrij kalkarme zanden worden afgezet.

²⁰ Destijds bekend als Amerongse Bovenpolder.

²¹ Destijds bekend als Rijswaard en Kil van Hurwenen.

H6510B Glanshaver- en vossenstaartheoïlanden, grote vossenstaart

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het subtype *grote vossenstaart* van het habitatype glanshaver- en vossenstaartheoïlanden drie gebieden geselecteerd: Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (036)²², Biesbosch (112) en Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein (104)²³. Verreweg de grootste oppervlakte van dit subtype in de vorm van kievitsbloemheide is te vinden in Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, gevolgd door Scherenwelle bij Kampen (onderdeel van Uiterwaarden IJssel (038)). Van grote ecologische betekenis is verder het voorkomen van het weidekervelhoedland dat nog maar op één plek in Nederland over een behoorlijke oppervlakte goed is ontwikkeld: Hengstpolder in de Biesbosch. Uit het oogpunt van geografische spreiding kan nog worden toegevoegd: Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein (het betreft een van de laatste voorkomens van kievitsbloemheiden in het veenweidegebied) en het gebied Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek (132).

H91E0A *Vochtige alluviale bossen, zachthoutoebossen

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn de vijf volgende gebieden voor dit prioritaire subtype geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038)¹⁷, Gelderse Poort (067), Oude Maas (108), Hollands Diep (111)²⁴ en Biesbosch (112). In deze gebieden komen de grootste oppervlakten en de mooiste voorbeelden van dit subtype voor (elk van deze gebieden herbergt meer dan 50 ha).

H91E0B *Vochtige alluviale bossen, essen-iepenbossen

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn de volgende vijf gebieden geselecteerd voor dit prioritaire subtype: Kolland & Overlangbroek (081), Bunder- en Elsloërbos (153), Springendal & Dal van de Mosbeek (045), Geuldal (157) en Bekendelle (063). De indeling van de subtypen B en C is sinds de aanmelding van het Habitatrichtlijngebied (2003) gewijzigd. Het subtype *essen-iepenbossen* (subtype B) langs grote rivieren werd toentertijd niet als apart subtype onderscheiden, maar als onderdeel van het voormalige subtype Verbond van Els en Vogelkers (*Alno-Padion*). In de genoemde gebieden komt het subtype, zoals nu opgevat, alleen voor in Kolland & Overlangbroek (081). De voorkomens van vochtig alluviaal bos in de andere genoemde gebieden worden nu gerekend tot het subtype *beekbegeleidende bossen* (subtype C). Voor het subtype *essen-iepenbossen* behoren naast Kolland & Overlangbroek (081) de volgende gebieden tot de vijf belangrijkste: Uiterwaarden IJssel (038), Hollands Diep (111), Biesbosch (112) en Haringvliet (109).

H1103 Fint

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn drie gebieden geselecteerd voor deze soort, te weten: Waddenzee (001), Voordelta (113) en Haringvliet (109). De fint leeft in zoute kustwateren en estuaria. Om te paaien zoekt de fint het zoetwatergetijdengebied op. De Biesbosch (112) behoort op basis hiervan ook tot de belangrijkste gebieden. De Waddenzee wordt voornamelijk gebruikt als opgroeigebied en blijft veruit het belangrijkste gebied in Nederland voor deze soort. In elk van de andere gebieden komt naar schatting 2 tot 6% van de Nederlandse populatie in verschillende levensstadia voor.

H1145 Grote modderkruiper

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden zijn de volgende gebieden als "vijf belangrijkste" geselecteerd: Olde Maten & Veerslootlanden (037), Buurserzand & Haaksbergerven (053), Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (071)²⁵, Zouweboezem (105)

²² Destijds bekend als Zwarte Water.

²³ Destijds bekend als Polder Stein.

²⁴ Destijds bekend als Hollands Diep (oeverlanden).

²⁵ Destijds bekend als Boezem van Brakel, Pompveld en Kornsche Boezem.

en Biesbosch (112). Deze gebiedselectie is gebaseerd op een verspreidingsanalyse²⁶ hetgeen heeft geresulteerd in een lijst van 15 kernleefgebieden met verspreidingsconcentraties²⁷. Hieruit zijn bovengenoemde vijf gebieden geselecteerd als duidelijke herkenbare en topografische begrensde landschappelijke eenheden bestaande uit een polderslotencomplex (037) in het Natura 2000-landschap Meren en Moerassen, een gebied in het landschap Hoogvenen (gebied 053) en drie gebieden in het Rivierengebied: geïsoleerde boezemwateren (gebieden 071 en 105) en het killenstelsel van de Biesbosch (112).

Ten behoeve van het bereiken van voldoende geografische spreiding waren hier nog de volgende gebieden aan toegevoegd: Drentsche Aa-gebied (025) (Beekdalen, Noord²⁸), Gelderse Poort (Rivierengebied) (067) en Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder (090) (Meren en Moerassen, boven IJ). Inmiddels wordt het voorkomen boven het IJ betwijfeld²⁹ en is het laatstgenoemde gebied voor de soort komen te vervallen.

H1337 Bever

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn twee gebieden voor de bever geselecteerd: Biesbosch (112) en Gelderse Poort (067). Ook op grond van de meest recente gegevens zijn dit nog steeds de belangrijkste leefgebieden voor deze soort in Nederland, waar bijna driekwart van de landelijke populatie voorkomt (2001- 2005, gemiddeld 175 individuen). Daarnaast zijn in het rivierengebied met name langs Waal, IJssel en in het stroomgebied van de Maas vestigingen van de bever.

H1340 Noordse woelmuis

Voor de prioritaire soort noordse woelmuis, waarvan de ondersoort *arenicola* alleen in Nederland voorkomt (grote internationale verantwoordelijkheid), geldt in de eerste plaats het selectie criterium "tien belangrijkste gebieden". Bij de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) waren er acht gebieden waar de populatie van redelijke omvang bekend was en tevens een groot en kwalitatief relatief goed leefgebied tot hun beschikking hadden. Deze acht gebieden zijn achtereenvolgens Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder (090), Polder Westzaan (091), Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske (092)³⁰, Nieuwkoopse Plassen & De Haeck (103), Haringvliet (109), Biesbosch (112), Krammer-Volkerak (114) en Grevelingen (115). Omwille van een goede geografische spreiding is bij de aanmelding aan deze acht gebieden nog een negende gebied toegevoegd, namelijk Eilandspolder (089)³¹, die een belangrijk bolwerk vormt voor de populatie in het veenweidegebied van laag Holland. Met deze negen – kwalitatief beste – gebieden werd de sterk bedreigde metapopulatie uit Friesland nog niet afgedekt. Daarom zijn ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden aanvullend het IJsselmeer (072)³², Groote Wielen (009) en Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving (010)³³ geselecteerd. Op grond van inventarisatiegegevens uit de periode 1994-2007 zijn, afgemeten aan het aantal bezette kilometerhokken, Duinen en Lage Land Texel (002), Biesbosch en Grevelingen de drie belangrijkste gebieden voor de noordse woelmuis. Daarnaast behoren Haringvliet, Oosterschelde (118), Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske, Oostelijke Vecht plassen (095), Krammer-Volkerak, Polder Westzaan, Wormer en Jisperveld & Kalverpolder tot de tien belangrijkste gebieden voor deze soort. Groote Wielen, Oudegaasterbrekken, Fluessen en

²⁶ RAVON (2003): Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II Habitatrictlijn. Overzicht beste leefgebieden Kamsalamander, Grote Modderkruiper, Kleine Modderkruiper, Bittervoorn en Rivierdonderpad (tweede druk). RAVON, Nijmegen.

²⁷ Exclusief vier mogelijke kernleefgebieden waarover onvoldoende gegevens beschikbaar zijn: de drie noordelijke provincies en het Noord-Hollandse veenweidegebied.

²⁸ Voor de selectie is de Natura 2000-landschappen Hogere Zandgronden/ Beekdalen ingedeeld in drie regio's: Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), Midden (Gelderland, Twente), Zuid (Noord Brabant, Limburg).

²⁹ Van 't Veer & Hoogeboom (2007): Atlas van de Natura 2000 gebieden in Laag Holland. Sine loco.

³⁰ Destijds bekend als Ilperveld/ Varkensland/Oostzanerveld.

³¹ Destijds bekend als Eilandspolder-oost.

³² Destijds bekend als Friese IJsselmeerkust.

³³ Destijds bekend als Oudegaasterbrekken, Gouden Bodem en Fluessen.

omgeving en Eilandspolder kunnen hieraan worden toegevoegd omwille van het bereiken van voldoende geografische spreiding (mede gelet op de precare situatie van de Friese populatie).

H1387 Tonghaarmuts

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrictlijngebieden (2003) was de tonghaarmuts alleen bekend in de Biesbosch (112). De soort is in dit gebied in 1989 ontdekt en de daarop volgende jaren verspreid door het gebied op zes locaties gevonden. Op de meeste vindplaatsen is de soort inmiddels weer verdwenen. Het betreft een zeer moeilijk te vinden en te herkennen pioniersoort, waarvan geen goed beeld bestaat van het huidige voorkomen. Waarnemingen uit begin jaren negentig vormden de aanleiding om de soort op de referentielijst te plaatsen. Nederland is het enige land in de Atlantische biogeografische regio waarvan de aanwezigheid van de soort bekend is. Ook in Centraal-Europa is het een sporadisch voorkomende soort.

B.4. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

De hier vermelde gebiedsdoelen van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van betreffende habitatype of (vogel)soort vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Ook is er een motivatie gegeven indien de gebiedsdoelstelling van het onderhavige gebied afwijkt van de landelijke doelstelling. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (zie Natura 2000 doelendocument, paragraaf 3.3). In de kolom "Populatie" (bij vogelsoorten) wordt aangegeven of er sprake is van herstel dan wel uitbreiding (↑).

B.4.1. Habitatrictlijn: habitattypen

H3260B – Beken en rivieren met waterplanten, <i>grote fonteinkruiden</i>				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
075	<i>Ketelmeer & Vossemeer</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
152	Grensmaas	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De staat van instandhouding van het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *grote fonteinkruiden* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". In Nederland komt dit subtype slechts in enkele gebieden voor. Deze gebieden bieden geen potenties voor verder herstel van de kwaliteit van het subtype. Derhalve is ervoor gekozen landelijk een behoudsopgave voor de kwaliteit te stellen. De landelijke doelstelling voor het aspect oppervlakte sluit aan op de staat van instandhouding. In het gebied Biesbosch wordt behoud van de oppervlakte en de kwaliteit nagestreefd, omdat het subtype niet karakteristiek is voor de zoetwatergetijdendelta. De ecologische potenties zijn in dit gebied gering, omdat het water in de benedenrivieren van nature troebel is.

H3270 – Slikkige rivieroever				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
038	<i>Uiterwaarden IJssel</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	behoud	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding voor het habitatype slikkige rivieroever is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling. In de huidige situatie is het mogelijk de oppervlakte uit te breiden en de kwaliteit te verbeteren. Indien in de toekomst wordt besloten het getij te vergroten³⁴, zal dit een positief effect hebben op dit habitatype.

H6120 – *Stroomdalgraslanden				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
038	<i>Uiterwaarden IJssel</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
143	Zeldersche Driessen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype stroomdalgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch wijkt op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling. Het gebied herbergt reeds een aanzienlijk areaal van goede kwaliteit.

³⁴ Zie Natura 2000 doelendocument (2006), paragraaf 6.2 Keuzes op landelijk niveau: "Verzoeting versus verzouting", p. 138.

H6430A – Ruigten en zomen, <i>moerasspirea</i>				
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en behoud kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	ontwerpbesluit
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van Biesbosch sluit aan op de landelijke doelstelling.

H6430B – Ruigten en zomen, <i>harig wilgenroosje</i>				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en behoud/verbetering kwaliteit ^a				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	ontwerpbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
108	Oude Maas	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud ^b	behoud	concept-ontwerp
115	Grevelingen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
124	Groote Gat	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Verbetering kwaliteit geldt voor de brakke varianten.

(b) Waarschijnlijk kan dit subtype bij de huidige voortschrijdende verzoeting niet behouden blijven, maar zullen hiervoor (minder bedreigde) zoete vormen van ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) in de plaats komen.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H6510A – Glanshaver- en vossenstaarthooilanden, <i>glanshaver</i>				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van Biesbosch wijkt op het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling, omdat het habitatype al over een aanzienlijke oppervlakte voorkomt en behoud derhalve voldoende is.

H6510B – Glanshaver- en vossenstaarthooilanden, <i>grote vossenstaart</i>				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *grote vossenstaart* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De doelstelling van het gebied Biesbosch wijkt op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling, omdat het habitatype reeds in bijzondere kwaliteit voorkomt. Behoud van de huidige kwaliteit is derhalve voldoende.

H91E0A – *Vochtige alluviale bossen, zachthoutoibossen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^a	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompeveld & Kornsche Boezem	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud ^b	verbetering	ontwerpbesluit
114	Krammer-Volkerak	uitbreiding	verbetering	concept-ontwerp
152	Grensmaas	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype kalkmoerassen (H7230) is toegestaan³⁵.

(b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (H91E0B) is toegestaan³⁵.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype vochtige alluviale bossen, *zachthoutoibossen* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". Op het aspect kwaliteit sluit de landelijke doelstelling hierop aan. Ondanks de gunstige staat van instandhouding op het aspect oppervlakte, wordt uitbreiding van de oppervlakte nagestreefd gezien de grote internationale verantwoordelijkheid die Nederland voor dit habitatype heeft. In de Biesbosch wordt van de landelijke doelstelling afgeweken. In het gebied staan de bossen niet meer onder invloed van het getij. Uitbreiding van de oppervlakte is daarom niet mogelijk. Op verschillende plaatsen kan het wilgenbos ontwikkelen in *essen-iepenbossen* (H91E0B); er is daarom een "ten gunste formulering" toegekend. Met het huidige getij zijn er wel mogelijkheden voor verbetering van de kwaliteit. Indien in de toekomst wordt besloten het getij te vergroten³⁴, zal dit een positief effect hebben op dit habitatype.

H91E0B – *Vochtige alluviale bossen, essen-iepenbossen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^a	behoud	ontwerpbesluit
081	Kolland & Overlangbroek	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
114	Krammer-Volkerak	uitbreiding	verbetering	concept-ontwerp

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype kalkmoerassen (H7230) is toegestaan³⁵.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch sluit aan op de landelijke doelstelling.

³⁵ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

B.4.2. Habitatrictlijn: soorten

H1095 – Zeeprrik					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Nzk-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	<i>Hollands Diep</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de zeeprrik is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig"³⁶. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling voor de Biesbosch wijkt af van de landelijke doelstelling. Door het elders nemen van maatregelen wordt een uitbreiding van de doelstelling nagestreefd. Deze maatregelen betreffen het verbeteren van migratieroutes.

H1099 – Rivierprrik					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Nzk-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	<i>Hollands Diep</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de rivierprrik is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstellingen van het gebied Biesbosch wijken op het aspect leefgebied af van de landelijke

³⁶ De staat van instandhouding van het aspect leefgebied is gewijzigd van "gunstig" in "matig ongunstig" (aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Voordelta, Stcrt. 2008, 41).

doelstelling, omdat in het gebied een uitbreiding van de populatie wordt voorzien door maatregelen elders.

H1102 – Elft					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	<i>Hollands Diep</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de elft is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "zeer ongunstig". Op het aspect leefgebied wijkt de landelijke doelstelling hiervan af. Oorzaak van de "zeer ongunstige" staat van instandhouding zijn verminderde migratiemogelijkheden. Door het kierbesluit wordt de migratieroute zienderogen verbeterd. Hierdoor zal naar verwachting ook de populatie in achterliggende gebieden (zoals het Hollands Diep en de Biesbosch) uitbreiden. De doelstelling van de Biesbosch sluit aan bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling.

H1103 – Fint					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	<i>Hollands Diep</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de fint is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "zeer ongunstig". Op het aspect leefgebied wijkt de landelijke doelstelling hiervan af. Oorzaak van de "zeer ongunstige" staat van instandhouding zijn verminderde migratiemogelijkheden. Door het kierbesluit wordt de migratieroute zienderogen verbeterd. Hierdoor zal naar verwachting ook de populatie in achterliggende gebieden (zoals het Hollands Diep en de Biesbosch) uitbreiden, aansluitend bij internationale populatieontwikkelingen. De doelstelling van de Biesbosch sluit aan bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling.

H1106 – Zalm					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
Nzk-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	<i>Hollands Diep</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de zalm is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk "zeer ongunstig" en "matig ongunstig". Op het aspect leefgebied wijkt de landelijke doelstelling hiervan af. Oorzaak van de "zeer ongunstige" staat van instandhouding zijn verminderde migratiemogelijkheden. Door het kierbesluit wordt de migratieroute zienderogen verbeterd. Hierdoor zal naar verwachting ook de populatie in achterliggende gebieden (zoals het Hollands Diep en de Biesbosch) uitbreiden. De doelstelling van de Biesbosch sluit aan bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling.

H1134 – Bittervoorn					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
Nzk-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud ^a	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
056	<i>Arkemheen</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud ^b	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitattypen beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A), is toegestaan³⁵.

(b) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitattypen schorren en zilte graslanden (H1330) of ruigten en zomen (H6430) is toegestaan³⁵.

De landelijke staat van instandhouding van de bittervoorn is op het aspect leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1145 – Grote modderkruiper					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
038	<i>Uiterwaarden IJssel</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
056	<i>Arkemheen</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche ...	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de grote modderkruiper is op het aspect leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Voor het gebied Biesbosch zijn behoudsdoelstellingen geformuleerd, omdat hier reeds een aanzienlijke populatie grote modderkruipers aanwezig is. Behoud is derhalve voldoende.

H1149 – Kleine modderkruiper					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud ^a	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ijperveld, Varkensland, Oostzanerveld ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud ^b	behoud	behoud	ontwerpbesluit
135	Kempensland-West	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitattypen schorren en zilte graslanden (H1330) of ruigten en zomen (H6430) is toegestaan³⁵.

(b) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitatype blauwgraslanden (H6410) is toegestaan³⁵.

De landelijke staat van instandhouding van de kleine modderkruiper is op het aspect leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1163 – Rivierdonderpad					
Landelijke doelstelling: behoud/uitbreiding omvang en behoud/verbetering kwaliteit leefgebied^a					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
076	Veluwevandmeren	behoud ^b	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

- (a) Behoud omvang en kwaliteit leefgebied in de grote wateren en uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied in de beken.
- (b) Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van broedvogelsoorten roerdomp (A021) of grote karekiet (A298) is toegestaan³⁵.

De landelijke staat van instandhouding van de rivierdonderpad is het op het aspect leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig"³⁷. Recent genetisch onderzoek heeft uitgewezen dat de soort in verschillende taxonomische groepen kan worden ingedeeld, die door sommige auteurs als aparte soorten worden beschouwd. De in Nederland voorkomende rivierdonderpadden vallen daarbij in twee groepen uiteen: de aan beken gebonden "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*) en de "gewone" rivierdonderpad (*Cottus perifretum*). De matige ongunstige staat van het leefgebied betreft met name de beken (ongeveer 10% van het leefgebied). Het leefgebied in de beken is door onder andere kanalisatie, migratiebarrières, verontreinigingen, peilfluctuaties, verzuring en vermessing gekrompen. Het leefgebied van de rivierdonderpad, die een bredere verspreiding kent en veelal in de grotere wateren voorkomt, is daarentegen toegenomen. De landelijke doelstelling is gericht op behoud van het leefgebied voor de rivierdonderpad en verbetering van het leefgebied voor de beekdonderpad. De doelstelling van het gebied voor de Biesbosch sluit aan op de landelijke doelstelling.

H1318 – Meervleermuis (zomer)					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
Nzk-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
012	<i>Sneekermeergebied</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
072	<i>IJsselmeer</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
073	<i>Markermeer & IJmeer</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
076	Veluwevandmeren	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

³⁷ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ijperveld, Varkensland, Oostzanerveld ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
093	<i>Polder Zeevang</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de meervleermuis is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "gunstig"³⁸. De landelijke doelstelling sluit hierop aan en is gericht op behoud van de kraamkolonies en hun rust- en foerageergebieden. De doelstelling van de Biesbosch is hiermee in overeenstemming.

H1337 – Bever					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
038	<i>Uiterwaarden IJssel</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
147	Leudal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de bever is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "gunstig". De landelijke herstelopgave wijkt hiervan af. De reden hiervoor is dat, ondanks dat er voldoende leefgebied voor de soort voorhanden is, het aantal bevers onder het niveau voor een stabiele populatie ligt. Doelstelling is het realiseren van een duurzame populatie die verspreid voorkomt over het gehele rivierengebied. Het gebiedsdoel voor de Biesbosch wijkt af van de landelijke doelstelling omdat het gebied na een gestage aantalstoename reeds een behoorlijke populatie herbergt en het onduidelijk is in hoeverre de draagkracht van het gebied is bereikt.

H1340 – Noordse woelmuis					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2K-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
009	Groote Wielen	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en ...	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
011	<i>Witte en Zwarte Brekken</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
012	<i>Sneekermeergebied</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
013	Alde Feanen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

³⁸ De staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (zie Natura 2000 profielendocument 2008 voor nadere uitleg).

089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ijperveld, Varkensland, Oostzanerveld ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
100	Voornes Duin	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
108	Oude Maas	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	behoud	concept-ontwerp
115	Grevelingen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
116	Kop van Schouwen	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
118	Oosterschelde	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de noordse woelmuis is op het aspect leefgebied beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Het leefgebied is in het verleden vrijwel overal verslechterd door waterregulering en afdamming van zeearmen. De landelijke uitbreidingsopgave voor het leefgebied sluit hierbij aan en is vooral gericht op Friesland, waar de soort het meest te verduren heeft. In de Biesbosch is daarom gekozen voor behoud van het leefgebied en de populatie.

H1387 – Tonghaarmuts					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit biotoop ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
112	Biesbosch	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de tonghaarmuts is op het aspect leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van de Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

B.4.3. Vogelrichtlijn: broedvogels

A017 – Aalscholver					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	870	aanwijzingsbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	800	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	1.000	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	280	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	230	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	8.000 ^R	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	8.000 ^R	ontwerpbesluit
079	Lepelaarplassen	behoud	behoud	8.000 ^R	ontwerpbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	300	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	1.500	ontwerpbesluit
100	Voornes Duin	behoud	behoud	1.100	aanwijzingsbesluit

112	Biesbosch	behoud	behoud	310	ontwerpbesluit
119	Veerse Meer	behoud	behoud	300	ontwerpbesluit

(R) Betreft een regionale doelstelling.

De landelijke staat van instandhouding van de aalscholver is voor de aspecten leefgebied en populatie als "gunstig" beoordeeld. De landelijke doelstelling luidt dan ook "behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud van het actuele nationale populatieniveau van ten minste 20.000 paren verdeeld over ten minste 20 kolonies van ten minste 100 paren". Het gemiddelde aantal broedparen in Nederland in 1999-2003 werd naar boven afgerond tot 21.000 paren¹⁵. Dit was relatief hoog ten opzichte van de periode vanaf 1994 door tijdelijke opleving in het IJsselmeergebied in 2002 en 2003. Daarom is als landelijk doel gekozen voor een doelniveau van 20.000. De doelstelling voor het gebied de Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A021 - Roerdomp					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	5	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	2	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	behoud	3 (†)	aanwijzingsbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	10	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	4	ontwerpbesluit
014	Deelen	behoud	behoud	5 (†)	ontwerpbesluit
018	<i>Rottige Meenthe & Brandemeer</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>10 (-)</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
020	Zuidlaardermeergebied	behoud	behoud	5 (†)	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	10 (†)	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	30 (†)	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	uitbreiding	verbetering	1	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	20 (†)	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	uitbreiding	verbetering	10 (†)	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	uitbreiding	verbetering	6 (†)	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	uitbreiding	verbetering	5 (†)	ontwerpbesluit
076	Veluwerandmeren	uitbreiding	verbetering	5 (†)	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	40	ontwerpbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	behoud	behoud	2 (†)	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	10	ontwerpbesluit
091	<i>Polder Westzaan</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>10</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld...	behoud	behoud	15	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	5 (†)	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	6 (†)	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	uitbreiding	verbetering	5 (†)	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	verbetering	10 (†)	<i>ontwerpbesluit</i>
137	<i>Strabrechtse Heide & Beuven</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>5</i>	<i>ontwerpbesluit</i>

De landelijke staat van instandhouding van de roerdomp is op de aspecten populatie en leefgebied als "zeer ongunstig" beoordeeld. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling voor de Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A081 – Bruine kiekendief					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	30	aanwijzingsbesluit
002	Duinen en Lage Land Texel	behoud	behoud	30	aanwijzingsbesluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	20	aanwijzingsbesluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	45	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	40	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	behoud	behoud	25	aanwijzingsbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	20	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	uitbreiding	verbetering	20 (†)	ontwerpbesluit
014	Deelen	uitbreiding	verbetering	5	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	20	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	20	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	40	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld ...	behoud	behoud	15	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	20	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	30	ontwerpbesluit
114	Krammer-Volkerak	behoud	behoud	10	concept-ontwerp
115	Grevelingen	behoud	behoud	20	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	20	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de bruine kiekendief is voor de aspecten leefgebied en populatie als “gunstig” beoordeeld. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A119 – Porseleinhoen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
003	Duinen Vlieland	behoud	behoud	4	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	2	aanwijzingsbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	15	ontwerpbesluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	4 (†)	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen ...	uitbreiding	verbetering	1 (†)	ontwerpbesluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	2 (†)	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	20 (†)	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	2 (†)	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	uitbreiding	verbetering	20 (†)	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	20 (†)	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	15 (†)	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	30 (†)	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	20	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water & Vecht	behoud	behoud	10 (†)	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	20 (†)	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	uitbreiding	verbetering	10 (†)	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	10 (†)	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	10 (†)	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	15 (†)	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	7 (†)	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	behoud	behoud	2	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	uitbreiding	verbetering	40 (†)	ontwerpbesluit

095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	8	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	9 (↑)	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	1	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	5 (↑)	ontwerpbesluit
140	Groote Peel	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het porseleinhoen is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk "zeer ongunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling voor het gebied Biesbosch wijkt af van de landelijke doelstelling. Verwacht wordt dat behoud van het leefgebied voldoende zal blijken om de populatie te laten toenemen.

A229 – IJsvogel					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	10 (↑)	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	30 (↑)	ontwerpbesluit
066	Uiterwaarden Neder-Rijn	behoud	behoud	5 (↑)	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	10	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	6	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	20	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de ijsvogel is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A272 – Blauwborst					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	120	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	150	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	80	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	190	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	300	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	2.300	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	450	ontwerpbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	350	ontwerpbesluit
140	Groote Peel	behoud	behoud	200	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de blauwborst is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

A292 – Snor					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	25	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	40	ontwerpbesluit
014	Deelen	behoud	behoud	10	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	100 (↑)	ontwerpbesluit
035	Wieden	uitbreiding	verbetering	100 (↑)	ontwerpbesluit

072	IJsselmeer	behoud	behoud	40	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	uitbreiding	verbetering	50 (↑)	ontwerpbesluit
075	Ketelmeer & Vossemeer	behoud	behoud	10 (↑)	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	680	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	9	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud	behoud	25	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & ...	uitbreiding	verbetering	50 (↑)	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	30	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	150	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	50 (↑)	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	20 (↑)	ontwerpbesluit
106	Boezems Kinderdijk	behoud	behoud	9	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	130	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de snor is op de aspecten populatie en leefgebied voorsnog beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling is gericht op uitbreiding en verbetering van het leefgebied voor licht herstel van de populatie. De gestelde doelstelling van 2.000 broedparen is conform het beschermingsplan moerasvogels. In de Biesbosch wordt afgeweken van de landelijke doelstelling. Het leefgebied is op orde en de populatie vertoont een neutrale trend.

A295 - Rietzanger					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor behoud populatie					
Nzk-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
004	Duinen Terschelling	behoud	behoud	120	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	behoud	behoud	230	aanwijzingsbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	1.900	ontwerpbesluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	220	ontwerpbesluit
012	Sneekermeergebied	behoud	behoud	370	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	800	ontwerpbesluit
014	Deelen	behoud	behoud	200	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	10	ontwerpbesluit
020	Zuidlaardermeergebied	behoud	behoud	200	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	900	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	3.000	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	990	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	270	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	800	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	230	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	480	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld ...	behoud	behoud	800	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	880	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	340	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	420	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	260	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de rietzanger is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het gebied Biesbosch sluit aan bij de landelijke doelstelling.

B.4.4. Vogelrichtlijn: niet-broedvogels

Niet-broedvogelsoorten			
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied			
Vogelsoort	Aantal gebieden	Landelijke doelstelling populatie	Populatie Biesbosch
A005 Fuut ^{a,b}	24	10.900	450
A017 Aalscholver ^c	26	24.500	330
A027 Grote zilverreiger ^c	5	80	10/60 ^k
A034 Lepelaar ^c	22	1.225	10
A037 Kleine zwaan ^d	29	4.820	10
A041 Kolgans ^{c,e}	36	218.300	1.800/34.200 ^l
A043 Grauwe gans ^{c,e}	31	86.300	2.300
A045 Brandgans ^{c,e}	26	140.900	870/4.900 ^m
A050 Smient ^{c,e}	44	258.200	3.300
A051 Krakeend ^{c,e}	35	10.200	1.300
A052 Wintertaling ^f	24	21.000	1.100
A053 Wilde eend ^c	13	128.000	4.000
A054 Pijlstaart ^g	25	7.850	70
A056 Slobeend ^{b,c}	38	5.750	270
A059 Tafeleend ^h	17	20.900	130
A061 Kuifeend ^{b,g}	21	75.700	3.800
A068 Nonnetje ^a	17	690	20
A070 Grote zaagbek ^h	7	1.800	30
A075 Zeearend ^c	4	7 (max)	2 (max)
A094 Visarend ^c	5	110 (max)	6 (max)
A125 Meerkoet ^{b,i}	23	89.700	3.100
A156 Grutto ⁱ	22	6.000	60

- a. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling geformuleerd voor de fuut en het nonnetje vanwege slechte stuurbaarheid van vermoedelijke oorzaken (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- b. Enige afname als gevolg van herstel van zout-zoet overgangen is aanvaardbaar.
- c. De staat van instandhouding van de soort is beoordeeld als "gunstig".
- d. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de kleine zwaan geformuleerd. De recente afname is verbonden aan een afname op internationaal niveau en mogelijk aan enkele andere slecht stuurbare factoren (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- e. Enige afname veroorzaakt door extensivering van landgebruik (onder andere door natuurontwikkeling) is aanvaardbaar.
- f. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding op het aspect populatie is landelijk een behoudsdoelstelling voor de wintertaling geformuleerd. De staat van instandhouding is gebaseerd op een populatieafname die niet leidt tot een waarde van minder dan 75% van de draagkracht indicatie (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- g. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de pijlstaart en kuifeend geformuleerd, omdat deze staat van instandhouding alleen gebaseerd is op toekomstverwachting (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- h. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is landelijk een behoudsdoelstelling voor de tafeleend en grote zaagbek geformuleerd, vanwege slecht stuurbare oorzaken en enige compensatie door toename in de randmeren (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- i. De staat van instandhouding van de meerkoet is beoordeeld als "gunstig" (Natura 2000 profielendocument, 2008). Dit is een wijziging ten opzichte van het Natura 2000 doelendocument (2006). Er zijn geen aanwijzingen dat de soort een negatieve trend vertoont.
- j. De grutto heeft landelijk een opgave voor uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied. Aangezien deze opgave niet te realiseren is binnen het Natura 2000-netwerk is in alle gebieden een behoudsopgave voor de grutto geformuleerd (Natura 2000 doelendocument, 2006).
- k. De gebiedsdoelstelling voor de grote zilverreiger is gericht op het behoud van het leefgebied voor een populatie van gemiddeld 10 vogels als foerageergebied en voor een populatie van 60 vogels als slaapplek.
- l. De gebiedsdoelstelling voor de kolgans is gericht op het behoud van het leefgebied voor een populatie van gemiddeld 1.800 vogels als foerageergebied en voor een populatie van 34.200 vogels als slaapplek.
- m. De gebiedsdoelstelling voor de brandgans is gericht op het behoud van het leefgebied voor een populatie van gemiddeld 870 vogels als foerageergebied en voor een populatie van 4.900 vogels als slaapplek.